

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 342.9:5.08

Володимир БУБЛЕЙНИК

кандидат юридичних наук, докторант, Класичний приватний університет, вул. Жуковського, 70 Б, Запоріжжя, Україна, 69002

Євген ЛЕГЕЗА

доктор юридичних наук, професор, професор кафедри публічного та приватного права, Університет митної справи та фінансів, вул. Володимира Вернадського, 2/4, Дніпро, Україна, 49000

ORCID: 0000-0001-9134-8499

DOI: 10.32782/LST/2024-3-7

Бібліографічний опис статті: Бублейник, В., Легеза, Є. (2024). Щодо сутності публічних послуг в сучасних умовах. *Law. State. Technology*, 3, 41–46, doi: 10.32782/LST/2024-3-7

ЩОДО СУТНОСТІ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Наукова стаття присвячена висвітленню послугам, співвідношення публічних та адміністративних послуг, які надаються в Україні. Враховуючі нормативно-правові акти та стан наукової розробки виокремлено ознаки публічних послуг.

Авторами сформульовано поняття публічних послуг як результату діяльності урегульованого законом адміністративного органу, який розглядає заяву фізичної або юридичної особи про видачу адміністративного акта (дозволу, ліцензії, свідоцтва тощо), спрямованого на забезпечення прав і законних інтересів фізичної або юридичної особи та/або виконання нею передбачених законом обов'язків.

Ознаками публічних послуг є: публічний інтерес, безпосередня ініціатива (звернення) фізичної та/або юридичної особи, визнання дійсності права на майно, територіальність, публічне повідомлення про державну реєстрацію права, правовий характер, результат – видача індивідуального адміністративного акта (свідоцтва, дозволу, ліцензії, реєстраційного рішення тощо), невиконання або неналежне виконання обов'язків з надання публічної послуги відповідальність посадових і службових осіб за результати діяльності, в тому числі.

Акцентовано увагу, що регуляторне законодавство повинно надавати відповідному публічному органу повноваження надавати різні види послуг. Наприклад, певні публічні послуги можуть надаватися лише певними органами влади, визначеними на законодавчому рівні, на відміну від інших видів звернень, які можуть розглядатися та вирішуватися ширшим колом суб'єктів. Для отримання адміністративних послуг суб'єкт звернення повинен виконати умови, передбачені законодавством. Наприклад, для отримання послуги, пов'язаної з державною реєстрацією речових прав на нерухоме майно, подаються певні процесуальні документи (заява встановленої форми, документ, що посвідчує особу заявника (паспорт громадянина України, посвідка на проживання особи, яка проживає в Україні, національний, дипломатичний або службовий паспорт іноземного громадянина чи паспорт громадянина України для виїзду за кордон), а також копія реєстраційного документа), та копію реєстраційного номера облікової картки платника податків згідно з Державним реєстром фізичних осіб – платників податків).

Ключові слова: адміністративна послуга, зміст, елемент, ознака, послуга, державна послуга.

Volodymyr BUBLEYNYK

Candidate of Legal Sciences, Doctoral Student at the Classical Private University, 70 B, Zhukovsky Str., Zaporizhzhia, Ukraine, 69002

Yevhen LEHEZA

Doctor of Legal Sciences, Professor, Professor at the Department of Public and Private Law, University of Customs and Finance, 2/4, Volodymyr Vernadskyi Str., Dnipro, Ukraine, 49000

ORCID: 0000-0001-9134-8499

DOI: 10.32782/LST/2024-3-7

To cite this article: Bubleynyk, V., Leheza, Ye. (2024). Shchodo sutnosti publichnykh posluh v suchasnykh umovakh [Regarding the essence of public services in modern conditions]. *Law. State. Technology*, 3, 41–46, doi: 10.32782/LST/2024-3-7

REGARDING THE ESSENCE OF PUBLIC SERVICES IN MODERN CONDITIONS

The scientific article is devoted to the coverage of services, the ratio of public and administrative services provided in Ukraine. Taking into account the regulatory and legal acts and the state of scientific development, the features of public services are singled out.

The authors formulated the concept of public services as the result of the activity of an administrative body regulated by law, which considers the application of an individual or legal entity for the issuance of an administrative act (permit, license, certificate, etc.) aimed at ensuring the rights and legal interests of an individual or legal entity and/or the fulfillment of its provisions the law of obligations.

Signs of public services are: public interest, direct initiative (appeal) of an individual and/or legal entity, recognition of the validity of the right to property, territoriality, public notice of state registration of the right, legal character, result – issuance of an individual administrative act (certificate, permit, license, registration decision, etc.), non-fulfillment or improper fulfillment of duties to provide a public service, the responsibility of officials and officials for the results of activities, including.

It was emphasized that the regulatory legislation should give the corresponding public body the authority to provide various types of services. For example, certain public services can be provided only by certain authorities defined at the legislative level, unlike other types of appeals, which can be considered and resolved by a wider range of subjects. In order to receive administrative services, the subject of the appeal must fulfill the conditions stipulated by the law. For example, in order to receive a service related to the state registration of property rights to immovable property, certain procedural documents are submitted (an application in the established form, a document certifying the identity of the applicant (passport of a citizen of Ukraine, residence permit of a person living in Ukraine, national, diplomatic or service passport of a foreign citizen or passport of a citizen of Ukraine for traveling abroad), as well as a copy of the registration document), and a copy of the registration number of the taxpayer's registration card according to the State Register of Individuals – Taxpayers).

Key words: administrative service, content, element, feature, service, state service.

Актуальність проблеми. Незважаючи на те, що термін «публічна послуга» широко використовується в науковій та публіцистичній літературі, його визначення на практиці має різні тлумачення, особливо на рівні виконавця – суб'єкта надання адміністративної послуги – та її споживача – громадськості. У багатьох випадках держава для громадськості уособлюється з суб'єктами надання адміністративних послуг, тобто посадовими та службовими особами, які видають ліцензії, свідоцтва та сертифікати. Дійсно, лише в момент стояння в черзі та відчуття власної неспроможності суспільство замислюється над одвічним питанням про необхідність держави як апарату примусу, а не як апарату обслуговування населення.

Згідно зі статтею 3 Основного Закону, «утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним завданням держави». По відношенню до влади громадяни є не прохачами, а суб'єктами сервісних вимог. Більше того, держава в особі органів державної влади зосереджується на потребах громадян, так само, як постачальники публічних послуг у приватному секторі зосереджуються на потребах споживачів, їхніх запитах та очікуваннях (Тимошук, 2003, с. 125).

У зв'язку з цим у науковій літературі почали говорити про нову функцію виконавчої влади – надання публічних послуг. Ця функція є найважливішою складовою адміністративної діяльності, оскільки вона є похідною від загального змісту державного управління, становить особливий зміст діяльності тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми публічних послуг в Україні потребують глибокого наукового дослідження та відповідного адміністративно-правового регулювання. Безперечно, ці питання є предметом дослідження В. Авер'янова, К. Афанасьєва, Б. Борисова, О. Віннікова, В. Гарашука, Н. Гнидюк, І. Голосніченка, Я. Гонцяжа, В. Долечека, В. Євдокименко, І. Ібрагімова, Р. Калюжний, А. Каляєв, В. Кампо, С. Ківалов, А. Кирмач, В. Кудря, Т. Коломоєць, І. Колі. Кудря, Т. Коломоєць, І. Коліушко, Р. Куйбіда, І. Лазарєв, А. Ластовецький, М. Лесечко, А. Ліпінцев, О. Люхтергандт, Н. Нижник, О. Пастух, В. Петренко, М. Острах, О. Поляк, В. Тимошук, О. Харитоновна, В. Ципук, А. Чемерис, Б. Шлоєр, Х. Ярмакі та інші (Острах, 2009, с. 11). Однак питання дослідження правових засад надання публічних послуг суб'єктами владних повноважень майже не вивчалось.

Метою статті є розкриття змісту надання послуг в сучасних умовах .

Виклад основного матеріалу дослідження. Лист Міністерства юстиції України від 18 грудня 2009 року № 967-0-2-09-22 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» (Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення, 2009) (Про роз'яснення термінів, що застосовуються у Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення», 2009) (Про роз'яснення термінів, що застосовуються у Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення», 2009); та Концепція розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади.

За суб'єктами надання публічних послуг розрізняють державні та муніципальні послуги. Державні послуги надаються органами державної влади (переважно адміністративними органами), державними підприємствами, установами та організаціями, а також органами місцевого самоврядування на виконання делегованих повноважень за рахунок коштів державного бюджету.

Адміністративні послуги також включені до сфери публічних послуг (Адміністративні послуги – нова якість держави, 2003). У вищезгаданій концепції (Концепція розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади, 2006) адміністративні послуги – це результат здійснення владних повноважень компетентними органами, що забезпечують юридичне оформлення умов реалізації фізичними та юридичними особами своїх прав, свобод і законних інтересів за заявами відповідно до закону (видача документів дозвільного характеру (ліцензії), видача посвідчень, свідоцтв, сертифікатів, проведення реєстрацій тощо).

Відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги», адміністративна послуга – це результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи з метою набуття, зміни чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону (Закон України «Про адміністративні послуги», 2012).

Таким чином, на жаль, категорія «публічна послуга» наразі існує лише на підзаконному рівні, а на законодавчому рівні вона не закріплена, окрім положень про окремі види публічних послуг (Закон України «Про адміністративні

послуги», 2012), Закон України «Про соціальні послуги» (2003 р.). Це законодавство містить загальні положення, характеристики всіх послуг та практики надання публічних послуг.

Категорія «публічна послуга» є широко розповсюдженою у вітчизняному науковому лексиконі. Публічні послуги – це всі послуги, що надаються публічним (державним та автономним) сектором або іншими органами шляхом витрачання публічних коштів (Адміністративні послуги – нова якість держави, 2003). Це визначення, по суті, дуже близьке до визначення «публічної послуги» в європейському праві, але подається з точки зору суб'єкта, що надає послугу, та джерела фінансування.

Публічні послуги включають державні та муніципальні послуги, залежно від типу джерела фінансування, тобто бюджету, для надання цього виду послуг (Leheza, 2022).

Державні послуги – це послуги, що надаються органами державної влади (переважно органами державного управління) та державними підприємствами, установами та організаціями. До публічних послуг також належать, наприклад, послуги, що надаються недержавними організаціями в рамках виконання делегованих повноважень. У цьому випадку основним критерієм для визначення характеру послуги є не безпосередній суб'єкт, що надає послугу, а суб'єкт, відповідальний за неї, та державний бюджет, з якого фінансується надання такого виду послуг. Муніципальні (комунальні) послуги – це послуги, що надаються органами місцевого самоврядування, комунальними підприємствами, комунальними установами та комунальними організаціями. Муніципальні послуги фінансуються за рахунок коштів місцевого бюджету (Zadyraka, 2023).

Видатний професор, доктор юридичних наук В. Авер'янов, серед іншого, виділяє наступні суттєві ознаки публічних послуг. А саме, що надання цих послуг спрямоване на створення належних умов для повного здійснення прав і виконання обов'язків приватними особами, а також те, що приватні особи мають право використовувати результати наданих адміністративних послуг на власний розсуд (за винятком випадків вчинення протиправних дій) (Авер'янов, 2002, с. 87).

Дослідник В. Тимошук (V. Tymoshchuk) як вторинну характеристику публічних послуг, у тому числі адміністративних, називає типовість або посередність публічних послуг. Ця характеристика особливо стосується адміністративних послуг, що надаються через «єдині вікна» та «єдині офіси», де спілкування між

адміністративними органами та громадянами відбувається фактично в «письмовій формі» і, як правило, не вимагає особистого контакту з особою (Тимошук, 2003, с. 88).

Так, В. Сороко поділяє державні послуги на такі групи: захист: захист життя, власності, довкілля, інтелектуальної власності тощо; соціальний захист: діти, люди похилого віку, люди з особливими потребами, безробітні; реєстрація, дозвіл: зміна офіційного статусу, зміна статусу об'єктів та суб'єктів, створення громад та організацій, здійснення певних видів діяльності; повсякденне життя: охорона здоров'я, надання комунальних та побутових послуг, аграрні питання; комунікації: пошта, телекомунікації, Інтернет, транспорт, засоби масової інформації; духовне та культурне самовираження: відпочинок, культурні заходи, фізична культура, спорт (Сороко, 2007, с. 48).

Аналіз наукових публікацій та нормативно-правової бази дозволив нам виокремити наступні характеристики публічних послуг:

На нашу думку, до ознак публічної послуги у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно слід віднести наступні положення:

1. Предметом правовідносин є відповідна сфера публічно-адміністративних відносин. Наприклад, відповідно до статті 5 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», до нерухомого майна, права на яке підлягають державній реєстрації, належать: земельні ділянки, а також об'єкти нерухомого майна, розташовані на земельних ділянках, переміщення яких є неможливим без їх знецінення та зміни їх призначення, тобто підприємства як єдиний майновий комплекс, житлові будинки, будівлі, споруди (їх окремі частини), квартири, житлові та нежитлові приміщення. У разі якщо законом передбачено прийняття в експлуатацію об'єктів нерухомого майна, державна реєстрація прав на такі об'єкти проводиться після прийняття їх в експлуатацію в порядку, встановленому законом (Тимошук, 2003, с. 114).

2. Послуги надаються лише на підставі безпосередньої ініціативи (звернення) фізичних та/або юридичних осіб і в порядку їх надходження до органів державної влади, незалежно від форми звернення. Наприклад, І. Коліушко стверджує, що не має значення, чи всі зобов'язані звертатися за відповідною адміністративною послугою, наприклад, за отриманням паспорта громадянина, чи лише певні категорії юридичних осіб, наприклад, за отриманням ліцензії (Коліушко, 2002, с. 67).

3. Споживачі послуг мають право звертатися за послугами, а держава має право приймати рішення про виконання або відмову у виконанні такої дії (дискреційні повноваження) (Leheza, 2022).

4. Потреба в тій чи іншій послугі і, відповідно, можливість отримати публічну послугу має бути врегульована на законодавчому рівні. Надання адміністративних послуг можливе лише за наявності спеціальних адміністративно-правових принципів у процедурі надання послуг. Наприклад, звернення особи до суб'єкта владних повноважень з проханням вчинити дії на її користь може бути визнано публічною послугою лише за умови чіткого визначення процедури розгляду цього звернення (Ківалов, 2003, с. 47). Органи державної влади не зобов'язані надавати адміністративні послуги, якщо надання таких послуг не врегульовано регуляторним законодавством.

5. Регуляторне законодавство повинно надавати відповідному публічному органу повноваження надавати різні види послуг. Наприклад, певні публічні послуги можуть надаватися лише певними органами влади, визначеними на законодавчому рівні, на відміну від інших видів звернень, які можуть розглядатися та вирішуватися ширшим колом суб'єктів.

6. Для отримання адміністративних послуг суб'єкт звернення повинен виконати умови, передбачені законодавством. Наприклад, для отримання послуги, пов'язаної з державною реєстрацією речових прав на нерухоме майно, подаються певні процесуальні документи (заява встановленої форми, документ, що посвідчує особу заявника (паспорт громадянина України, посвідка на проживання особи, яка проживає в Україні, національний, дипломатичний або службовий паспорт іноземного громадянина чи паспорт громадянина України для виїзду за кордон), а також копія реєстраційного документа), та копію реєстраційного номера облікової картки платника податків згідно з Державним реєстром фізичних осіб – платників податків).

7. Публічні послуги повинні мати кінцеву форму індивідуального адміністративного акта (Коліушко, 2002, с. 78). Наприклад, якщо задовольняється заява фізичної або юридичної особи, то акт має стандартну форму (наприклад, довідка, дозвіл, ліцензія), але адміністративним актом можна вважати лише рішення органу влади про реєстрацію речових прав на нерухоме майно або видачу витягу з реєстру.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, авторами сформульовано поняття публічних послуг як результату діяль-

ності урегульованого законом адміністративного органу, який розглядає заяву фізичної або юридичної особи про видачу адміністративного акта (дозволу, ліцензії, свідоцтва тощо), спрямованого на забезпечення прав і законних інтересів фізичної або юридичної особи та/або виконання нею передбачених законом обов'язків.

Ознаками публічних послуг є: публічний інтерес, безпосередня ініціатива (звернення) фізичної та/або юридичної особи, визнання

дійсності права на майно, територіальність, публічне повідомлення про державну реєстрацію права, правовий характер, результат – видача індивідуального адміністративного акта (свідоцтва, дозволу, ліцензії, реєстраційного рішення тощо), невиконання або неналежне виконання обов'язків з надання публічної послуги відповідальність посадових і службових осіб за результати діяльності, в тому числі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Абраменко Ю. Публічні послуги та їх роль у забезпеченні якості управління Публічне адміністрування: теорія та практика. *Електронний збірник наукових праць*. Випуск 2 (6). 2011. URL: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-02\(6\)/11ayzyyu.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-02(6)/11ayzyyu.pdf)
2. Адміністративні послуги – нова якість держави. Пріоритети. Центр політико-правових реформ 2003. № 6(12). URL: <http://www.centre@pravo.org.ua>.
3. Виконавча влада і адміністративне право. За заг. ред. В.Б. Авер'янова. К.: Ін-Юре, 2002. 668 с.
4. Гарашук В. Управлінські послуги – новий інститут чи нова помилка? *Вісник АПРН України*. 2001. № 3. С. 109–114.
5. Ківалов С. В. Основні напрямки реформування адміністративного права. *Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. праць*. Вип. 19. Одеса: Юрид. л-ра, 2003. С. 3–8.
6. Коліушко І. Б. Виконавча влада та проблеми адміністративної реформи в Україні: Монографія. К.: Факт, 2002. 260 с.
7. Концепція розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2006 р. № 90-р. Кабінет Міністрів України. *Офіційний вісник України*. 2006. № 7. С. 168–170.
8. Острах М. Б. Поняття адміністративних послуг: теоретичний аспект. *Держава і право: збірник наукових праць*. К., 2009. С. 155–159.
9. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012. Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради*. 2013. № 32. Ст. 409.
10. Лєгеца Є. О. Теорія публічних послуг: адміністративно-правова складова. Монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2016. 452 с.
11. Про соціальні послуги: Закон України від 19 червня 2003 р. № 966. *Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 45. Ст. 358.
12. Сороко В., Ходорівська Н. Надання державних послуг як функція державного управління. *Вісник державної служби*. 2007. № 3. С. 17–28.
13. Тимошук В. П. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України. Автор. К.: Факт, 2003. 496 с.
14. Щодо надання роз'яснення термінів, які застосовуються у Законі України Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення: Лист від 18.12.2009 № 967-0-2-09-22 Міністерство юстиції України. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v967-323-09>
15. Leheza Yevhen, Pisotska Karina, Dubenko Oleksandr, Dakhno Oleksandr, Sotskyi Artur. The essence of the principles of ukrainian law in modern jurisprudence. *revista jurídica portucalense*, december, 2022. 342–363. doi: [https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705\(32\)2022.ic-15](https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705(32)2022.ic-15)
16. Leheza Yevhen, Nalyvaiko Larysa, Sachko Oleksandr, Shcherbyna Victor, Chepik-Trehubenko Olha. Principles of law: Methodological approaches to understanding in the context of modern globalization transformations. *Ius Humani Revista De Derecho*, 11(2), 2022. 55–79. <https://doi.org/https://doi.org/10.31207/ih.v11i2.312>.
17. Zadyraka Nataliia, Leheza Yevhen, Bykovskiy Mykola, Zheliezniak Yevhenii, Leheza Yulia. Correlation of Legal Concepts of Administrative Procedure and Administrative Liability in the Sphere of Urban Planning. *Jurnal cita hukum indonesian law journal*. 2023. Vol. 11 No. 1, pp. 33–44, DOI: <https://doi.org/10.15408/jch.v11i1.31784>

REFERENCES:

1. Abramenko, Yu. (2011). Publichni posluhy ta yikh rol u zabezpechenni yakosti upravlinnia Publichne administruvannia: teoriia ta praktyka [Public services and their role in ensuring the quality of management. Public administration: theory and practice]. Elektronnyi zbirnyk naukovykh prats. Vypusk 2 (6). Retrieved from: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-02\(6\)/11ayzyyu.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-02(6)/11ayzyyu.pdf). [in Ukrainian].
2. Administratyvni posluhy – nova yakist derzhavy [Administrative services are a new quality of the state]. (2003). Priorityety. Tsentр polityko-pravovykh reform № 6 (12). Retrieved from: <http://www.centre@pravo.org.ua>. [in Ukrainian].
3. Vykonavcha vlada i administratyvne pravo [Executive power and administrative law]. (2002). Za zah. red. V.B. Averianova. K.: In-Yure, 668 p. . [in Ukrainian].
4. Harashchuk, V. (2001). Upravlinski posluhy – novyi instytut chy nova pomylka? [Management services – a new institution or a new mistake]. Visnyk APrN Ukrainy. № 3. P. 109–114. [in Ukrainian].
5. Kivalov, S. V. (2003). Osnovni napriamky reformuvannia administratyvnoho prava [The main directions of reforming administrative law]. Aktualni problemy derzhavy i prava: Zb. nauk. prats. Vyp. 19. Odesa: Yuryd. l-ra,. P. 3–8. [in Ukrainian].
6. Koliushko, I. V. (2002). Vykonavcha vlada ta problemy administratyvnoi reformy v Ukraini [Executive power and problems of administrative reform in Ukraine]: Monohrafiia. K.: Fakt,. 260 p. [in Ukrainian].
7. Kontsepsiia rozvytku systemy nadannia administratyvnykh posluh orhanamy vykonavchoi vlady [The concept of development of the system of provision of administrative services by executive authorities]: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 15 liutoho 2006 r. № 90-r. Kabinet Ministriv Ukrainy. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. 2006. № 7. P. 168–170. [in Ukrainian].
8. Ostrakh, M. B. (2009). Poniattia administratyvnykh posluh: teoretychnyi aspekt [Concept of administrative services: theoretical aspect]. Derzhava i pravo : zbirnyk naukovykh prats. K. P. 155–159. [in Ukrainian].
9. Pro administratyvni posluhy [About administrative services] Zakon Ukrainy vid 06.09.2012. Verkhovna Rada Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoi Rady. 2013. № 32. St. 409. [in Ukrainian].
10. Leheza, Ye. O. (2016). Teoriia publichnykh posluh: administratyvno-pravova skladova [Theory of public services: administrative and legal component]. Monohrafiia. Kherson: Vydavnychiy dim «Helvetyka», 452 [in Ukrainian].
11. Pro sotsialni posluhy [About social services]: Zakon Ukrainy vid 19 chervnia 2003 r. № 966. Verkhovna Rada Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2003. № 45. St. 358. [in Ukrainian].
12. Soroko, V., Khodorivska, N. (2007). Nadannia derzhavnykh posluh yak funktsiia derzhavnoho upravlinnia [Provision of public services as a function of public administratio]. Visnyk derzhavnoi sluzhby. № 3. P. 17–28. [in Ukrainian].
13. Tymoshchuk, V. P. (2003). Administratyvna protsedura ta administratyvni posluhy. Zarubizhnyi dosvid i propozytsii dlia Ukrainy [Administrative procedure and administrative services. Foreign experience and proposals for Ukraine]. Avtor. K.: Fakt,. 496 p. [in Ukrainian].
14. Shchodo nadannia roziasnennia terminiv, yaki zastosovuiutsia u Zakoni Ukrainy Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vidpovidalnosti za koruptsiini pravoporushennia [Regarding clarification of the terms used in the Law of Ukraine On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding Liability for Corruption Offenses]: Lyst vid 18.12.2009 № 967-0-2-09-22 Ministerstvo yustytzii Ukrainy. Ofitsiinyi veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v967-323-09>. [in Ukrainian].
15. Leheza, Yevhen, Pisotska, Karina, Dubenko, Oleksandr, Dakhno, Oleksandr, Sotskyi, Artur. (2022). the essence of the principles of ukrainian law in modern jurisprudence. *Revista jurídica portugalense*, december, 342–363. doi: [https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705\(32\)2022.ic-15](https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705(32)2022.ic-15)
16. Leheza, Yevhen, Nalyvaiko, Larysa, Sachko, Oleksandr, Shcherbyna, Victor, Chepik-Trehubenko, Olha. (2022). Principles of law: Methodological approaches to understanding in the context of modern globalization transformations. *Ius Humani Revista De Derecho*, 11(2), 55–79. <https://doi.org/https://doi.org/10.31207/ih.v11i2.312>.
17. Zadyraka, Nataliia, Leheza, Yevhen, Bykovskiy, Mykola, Zheliezniak, Yevhenii, Leheza, Yulia. (2023). Correlation of Legal Concepts of Administrative Procedure and Administrative Liability in the Sphere of Urban Planning. *Jurnal cita hukum indonesian law journal*. Vol. 11 No. 1, pp. 33–44, DOI: <https://doi.org/10.15408/jch.v11i1.31784>